

Lausunto koskien sananvapauserikoksia ja vainoamista koskevaa mietintöä

Ensi – ja turvakotien liitto on valtakunnallinen lastensuojelujärjestö. Sen jäsenyhdistykset tuottavat palveluja perhe – ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneille, väkivaltaa käyttäneille ja sille altistuneille lapsille, naisille ja miehille. Työn tavoitteena on väkivaltakierteen katkaiseminen, sen seurausten hoitaminen ja väkivallan ennaltaehkäiseminen. Turvakodit tarjoavat suojaa ja apua perhe – ja lähisuhdeväkivaltaan liittyvissä kriisivaiheissa. Avopalveluissa on mahdollisuus pitkäjänteiseen selviytymistä tukevaan työskentelyyn ja matalan kynnyksen varhaiseen apuun.

Vainoamisen tunnistaminen

Oikeusministeriön mietinnössä määritellään, että vainoamiseen syyllistyy henkilö, joka toistuvasti uhkaa, seuraa, tarkkailee, ottaa yhteyttä tai muuten näihin rinnastettavalla tavalla vainoaa toista siten, että se on omiaan aiheuttamaan pelkoa tai ahdistusta. Ensi- ja turvakotien liitto pitää määrittelyä kattavana, mutta tarkentaa tämän lisäksi, että vainoaminen on yksi väkivallan muoto. Vainoamisen määrittelyssä ja tulkinnassa tulisikin korostaa koko väkivaltahistorian tunnistamisen tärkeys ja väkivallan vakavuuden huomioiminen. Väkivallan ilmeneminen ei ole yksittäinen teko, vaan toistuva ja voimakkuudeltaan vaihteleva keino käyttää valtaa toista ihmistä kohtaan, psyykkisiä tai fyysisiä seurauksia aiheuttamalla.

Asianomistajarikos/ virallisen syytteen alainen rikos

Oikeusministeriön mietinnössä ehdotetaan, että vainoaminen olisi asianomistajarikos, mutta myös syyttäjällä olisi syyteoikeus, jos vainoamisen tekemiseen on käytetty hengenvaarallista välinettä tai jos erittäin tärkeä yleinen etu vaatii syytteen nostamista. Ensi – ja turvakotien liitto esittää vainoamisen määrittelemistä virallisen syytteen alaiseksi rikokseksi. Syyteoikeus tulisi olla silloinkin, kun vainoamiseen ei ole käytetty hengenvaarallista välinettä. Fyysisen väkivallan tavoin, myös psyykinen väkivalta, esimerkiksi vallankäyttö, uhkaaminen ja pelottelu, aiheuttaa vakavia seuraamuksia sekä uhrille että hänen lapsilleen. Jos puututaan vain fyysisiin tekoihin ja vammoihin, voi tekojen toistuvuus ja väkivallan eri muotojen yhdistyminen jäädä huomaamatta.

Lapsen aseman korostaminen

Ensi – ja turvakotien liitto kiinnittää huomiota lapsen aseman korostamiseen vainoamiseen liittyvissä kysymyksissä. Vainoamisen kohdistuessa puolisoon, ovat perheen lapset väistämättä osallisina tilanteessa. Vanhempien ongelmien kautta välittyvät väkivallan negatiiviset vaikutukset lapsen elämään. Lapsen reagointi väkivaltaan vaihtelee lapsen iän, kehitystason ja kokemusten mukaan. Lapsen oikeus olla osallisena ja tulla kuulluksi hänen omaa elämäänsä koskevissa asioissa tulee turvata yhteistyössä kaikkien lapsen asioissa toimivien kesken.

Rangaistusuhka ja esityksen vaikutukset

Vainoamisen kriminalisointi on tärkeää väkivallan uhan alla elävien turvallisuuden parantamiseksi. Jotta se tavoitteiden mukaan tehostaisi yhteiskunnan reagointia vainoamiskäyttäytymistä vastaan ja parantaisi vainoamisen uhriksi joutuneiden henkilöiden asemaa, täytyy rangaistusuhan olla riittävä.

Kustannukset

Vainoamisen kriminalisointi, uhriksi joutuvien henkilöiden aseman parantaminen, sekä lapsen aseman korostaminen tuovat esille myös kustannusnäkökulman. Turvallisen perhe-elämän turvaaminen ja vainoamisen katkaiseminen vähentävät esimerkiksi ammattiavun ja sijaishuollon tarvetta, ja vähentävät kustannuksia tällä saralla.

Helsingissä 20.6.2012

Ritva Karinsalo
Toimitusjohtaja